

The background features abstract watercolor washes in yellow and red at the top, and a blue felt dog sculpture in the bottom right corner. The dog is stylized with a long, curved tail and a simple body. The overall aesthetic is artistic and handcrafted.

Perro ja minä

Animaatiohahmon luominen nykytaiteen kontekstissa

Tea Hono
Opinnäytetyö

Tampereen ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
2014

Perro ja minä Animaatiohahmon luominen kuvataiteen kontekstissa

Tiivistelmä

Tässä pohdiskelevassa esseessä Perro ja minä ovat kaksi kertojaa, jotka yrittävät tavoittaa sitä kokemusta, joka on animaation hahmon syntymisen taustalla. Käytän kahta kertojaa, koska ainutkertaisuus voidaan tuoda esille parhaiten ainutkertaisilla ilmaisumuodoilla ja ainutkertaisella kielellä, tätä metodia tukee Hannulan, Suorannan ja Vadenin teos *Otsikko uusiksi – taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat* (Hannula, Suoranta, Vaden 2003, 57). Minäkertoja viittaa lähteisiin ja Perro -kertoja paljastaa enemmän lopputyöanimaatiossa tehdyistä taiteellisista valinnoista. Taiteellinen lopputyöni on stopmotion -animaatio nimeltä *Perro, ihmiskoira kuplassa* (2014).

Esseessäni pohdin muun muassa sitä, mitkä tekijät vaikuttavat yksinäisyyden lisääntymiseen Suomessa ja kuinka nämä pohdintani heijastuvat animaationi päähahmoon Perroon. Pääkysymykseksi nousee se, mitä kaikkea kokemastani lopulta välittyi animaation hahmoon, ja kuinka paljon hahmo on lopulta omakuva ja ajankuva? Päälähteinäni olen käyttänyt Totte Vadenin ja Veli-Matti Toivosen kirjaa *Matka Toistensa luo* (Vaden & Toivonen, 2013), jossa käsitellään modernin ajan ihmiskäsitystä ja sen murtumista, sekä Mika Hannulan, Juha Suorannan ja Tere Vadenin kirjaa *Otsikko uusiksi - taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat* (Hannula, Suoranta, Vaden, 2003), jossa luodaan suuntaviivoja taiteellisen tutkimuksen tekemisen helpottamiseksi.

Johtopäätökseksi nousee uusia kysymyksiä kuten se, voiko yksilöiden tai yksinäisyyden kuplan puhkaista tai voiko se puhjeta? Onko minä sukupolvi muuttumassa jo kenties me-sukupolveksi vai mikä muu voisi puhkaista yksinäisyyden / yksilöllisyyden kuplan? Onko individualismissa vain kyse illuusioista? Esimerkiksi jokaisella alkaa olla hyvinkin persoonoituja, yksilöllisiä ruokavalioita, mutta siitä huolimatta meitä yhdistää se, että me kaikki syömme.

Perro and I Creating a character for stop motion animation in the context of contemporary art

Abstract

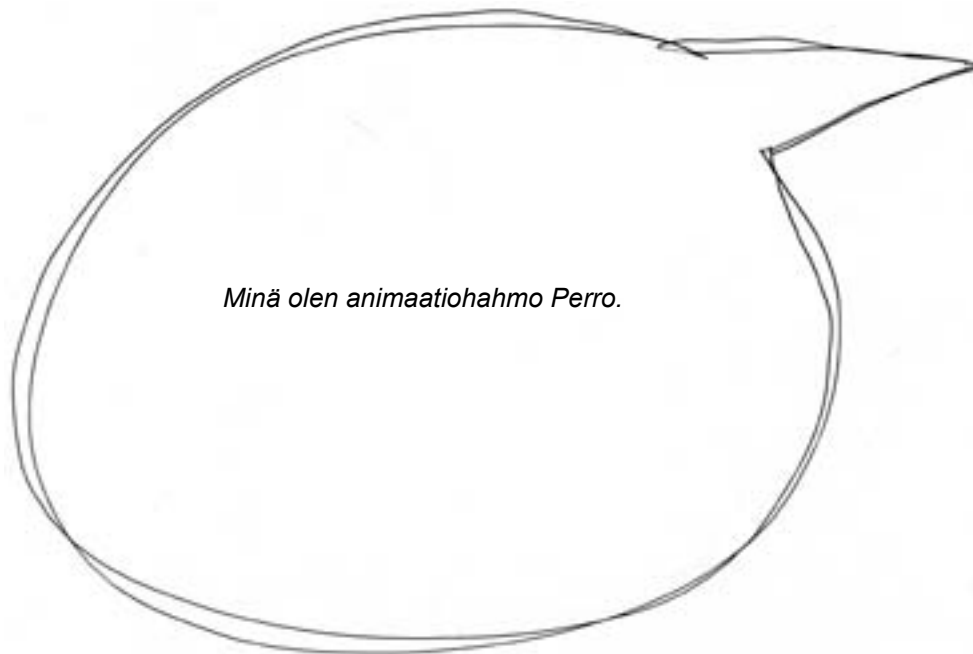
Perro and I are the two narrators of this essay and they try to find the experience behind the main character in my thesis work animation called *Perro, a humandog in a bubble* (2014). I use two narrators because uniqueness can be best highlighted with unique methods of expression and language. This method is supported by Hannula, Suoranta and Vaden in their book *Otsikko uusiksi - taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat* (Hannula, Suoranta, Vaden 2003, 57), which is about research in the Arts field. The narrator *I* refers to source material and the narrator *Perro* reveals more about the artistic choices made in the animated movie.

This essay reflects which factors increase loneliness in Finland and how these thoughts are shown in the animation's main character Perro. The main problem is what from one's personal experience extracts to an animation's character and how much the character actually is a self portrait and zeitgeist? Main source material used was Totte Vaden's and Veli-Matti Toivonen's book *Matka Toistensa luo* (Vaden & Toivonen, 2013), which contemplates the idea of a modern man and his fall down; and Mika Hannula's, Juha Suoranta's and Tere Vaden's book *Otsikko uusiksi - taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat* (Hannula, Suoranta, Vaden, 2003), which was already mentioned earlier.

Conclusion seems to be a group of new questions such as can this possible bubble of individualism or loneliness burst? Is the generation me already turning into a generation we, or what else could burst the bubble of loneliness and individualism? Is individualism all about illusions? For example pretty much everyone has their unique diets and eating habits these days, but in the final games the common thing still is that we all eat.

Esipuhe

Tässä tutkivassa esseessä tulette kuulemaan limittäin kahta kertojaa; kirjoittajaa, joka viittaa lähteisiin, sekä Perro-nimistä hahmoa, joka yrittää muilla tavoin kuvata nukkeanimaation tekemisen taiteellisia valintoja. Nämä kaksi kertojaa yrittävät tavoittaa sitä kokemusta, joka on animaation hahmon syntymisen taustalla. Käytän kahta kertojaa, koska ainutkertaisuus voidaan tuoda esille uskoakseni parhaiten ainutkertaisilla ilmaisumuodoilla ja ainutkertaisella kielellä, ja tätä metodia tukee Hannulan, Suorannan ja Vadenin teos Otsikko uusiksi – taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat (Hannula, Suoranta, Vaden 2003, 57). Olen siis valinnut mielestäni ainutlaatuisen kirjoitustavan ja tiedostan siihen liittyvät riskit, mutta myös mahdollisuuden tavoittaa taiteellisesta prosessista jotakin eri tavalla, kuin perinteisessä ammattikorkeakoulun tutkielmamuodossa.

Johdanto

Koskaan en ole tuntenut oloani yhtä yksinäiseksi, kuin sen jälkeen, kun palasin Suomeen asuttuani puolitoista vuotta Meksikossa.

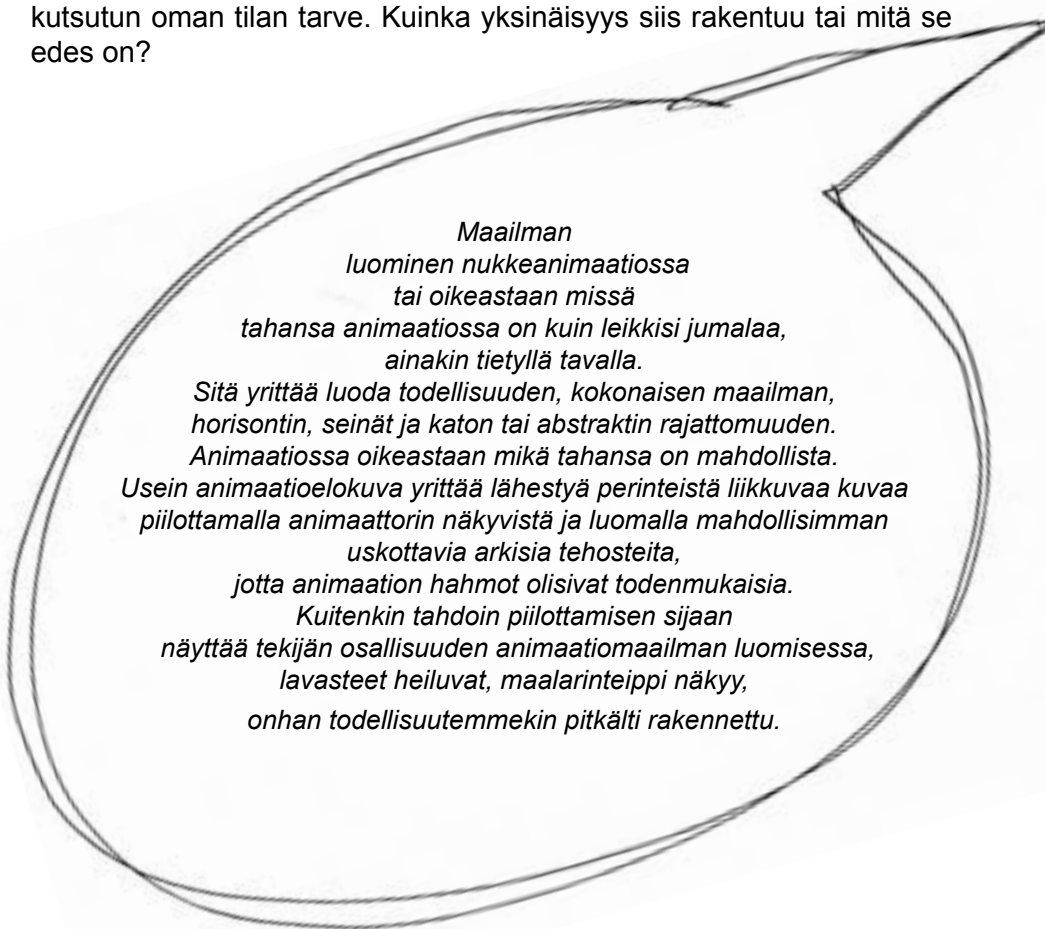
Yksinäisyyden tunnetta aiheutti varmasti paljon paluumuuttajan kulttuurishokki eli vaikeus sopeutua vieraaseen kulttuuriin, mutta miksi tunsin juuri yksinäisyyttä, jos Suomessa kuitenkin ovat rakkaimmat ystäväni sekä perheeni ja vuosien mittainen elämänhistoriani? Pohdin kirjailija Matti Mäkelän tekstiä Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla, jossa hän kirjoitti, että perhettä yhteiskunnan perusyksikkönä tulisi laajentaa, ei hylätä. Olen samaa mieltä Mäkelän kirjoittaessa, että esimerkiksi islamilainen perhe on pohjoismaalaiselle nuorelle naiselle kauhun kuva, jokin, joka yrittää tappaa hänet. Perhe nähdään takapajuisena (HS, 2013.) Etäisyys kotimaahani ja lopulta paluu ovat antaneet minulle uusia tarkastelukulmia suomalaisuuteen.

Suomeen paluun jälkeen alkoi viimeinen opintovuosi ja lopputyö-prosessi. Meitä oli 27 valmistuvaa kuvataiteilijaa suunnittelemassa ja tekemässä omia teoksiaan lopputyönäyttelyyn. Palavereissa koko opiskelijaryhmä tuntui enemmän miettivän loukkaako heidän palautteensa kanssaopiskelijoita, kuin sitä, kuinka oleellista ja hyödyllistä on antaa palautetta ylipäänsä. Tällainen toisten ajatusten pohdiskelu tuntui luovan suuria paineita suun avaamiseen. En tiedä tuntuiko vain minusta siltä, mutta mitä harvempia ovat sanat, sen merkityksellisemmiltä ne tuntuvat, kuten minimalismin elementit yleensäkin. Ihminen pelkää epäonnistumista ja suomalainen ihminen erityisesti.

Epäonnistumisesta opin Meksikossa asuessani paljon. Olin yksinkertaisesti huono. En osannut lähtiessäni espanjaa ja olin päivä toisensa jälkeen mukavuusalueeni ulkopuolella, koska en esimerkiksi kyennyt vastaamaan kaupan kassatyöntekijän kysymykseen mitään, hymyilin vain ja tunsin oloni tyhmäksi. Lisäksi olin erinäköinen kuin valtaväestö. Silti Suomeen palattuani olen pohtinut, kuinka täällä voi selvitä hengissä? Meksikossa oloani kauhustelttiin usein Suomesta käsin, koska mielikuvat Meksikosta ovat useilla väkivaltaisista, mutta Suomessa olen kokenut toisenlaisia haasteita, kuten vaikka puhumattomuutta. Tervehdin jotakuta, ja vastareaktiona saattaakin olla se, ettei ole

vastareaktiota, tervehdityn ilmekään ei värähdä. Sitten muistan Suomen itsemurhatilastot, ja kyllä Suomessa asuminenkin voi olla vaarallista.

Mitkä kaikki tekijät sitten vaikuttavat yksinäisyyteen tai yksinäisyyden lisääntymiseen? Ovatko suomalaiset yksinäisempiä kuin aiemmin? Aihe vaikuttaa merkitykselliseltä ainakin omakohtaisesta kokemuksestani tarkasteltuna. Olen keskustellut aiheesta lähipiirini kanssa ja myös esimerkiksi Helsingin Sanomat on kirjoittanut kuluneen vuoden aikana aiheesta useita artikkeleita. Sukupolvien väliset erot selittävät ehkä jotakin aiheesta, esimerkiksi ihmisten erilaisista ihanteista. Kenties fyysisen tilan käyttö kertoo osansa, esimerkkinä yksinasuminen, ja niin kutsutun oman tilan tarve. Kuinka yksinäisyys siis rakentuu tai mitä se edes on?

*Maailman
luominen nukkeanimaatiossa
tai oikeastaan missä
tahansa animaatiossa on kuin leikkisi jumalaa,
ainakin tietyllä tavalla.
Sitä yrittää luoda todellisuuden, kokonaisen maailman,
horisontin, seinät ja katon tai abstraktin rajattomuuden.
Animaatiossa oikeastaan mikä tahansa on mahdollista.
Usein animaatioelokuva yrittää lähestyä perinteistä liikkuvaa kuvaa
piilottamalla animaattorin näkyvistä ja luomalla mahdollisimman
uskottavia arkisia tehosteita,
jotta animaation hahmot olisivat todenmukaisia.
Kuitenkin tahdoin piilottamisen sijaan
näyttää tekijän osallisuuden animaatiomaailman luomisessa,
lavasteet heiluvat, maalarinteippi näkyy,
onhan todellisuutemmekin pitkälti rakennettu.*

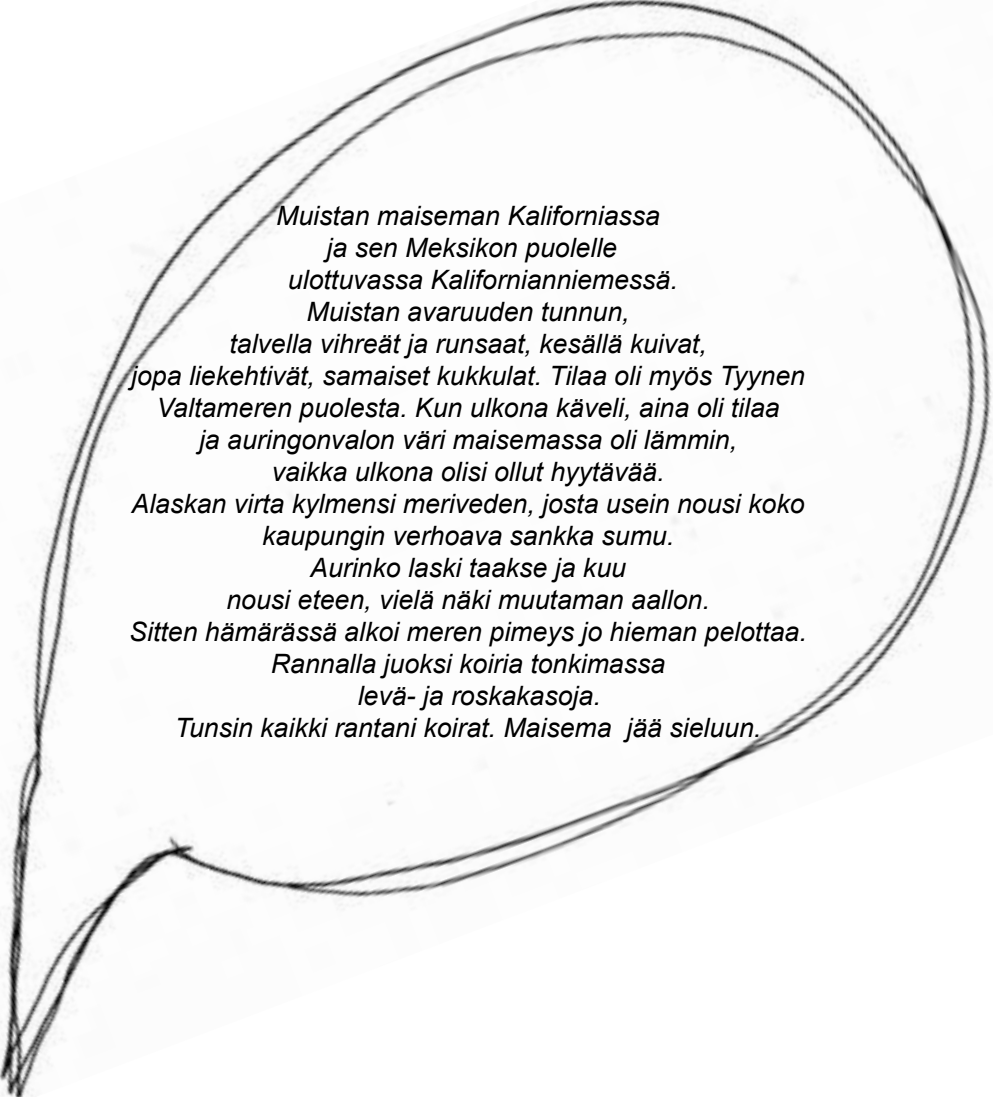

Elokuussa 2013 palasin Suomeen, enkä enää tuntenut oloani suomalaiseksi. Jo ennen asumistani ulkomailla en useinkaan tuntenut oloani kotoisaksi Suomessa, koska en oikein ikinä ole pitänyt hiljaisuudesta, saati kylmästä. Välillä tuntuu, että Suomessa on olemassa kovin vähän rakkautta tai ehkä paremminkin sen ilmaisua. Kuinka moni muistaa milloin on sanasta sanaan sanonut jollekulle rakastavansa häntä? Minkä arvoinen on rahassa yksi ystävällinen hymy tässä talouden ajamassa yhteiskunnassa?, kysyn minä kuten Vaden ja Toivonenkin (Vaden & Toivonen 2013, 165).

Suomi on historiallisesti nähty länsimaisena valtiona, ja olemme vahvasti länsimaisen kulttuuripiirin vaikutuksen alaisia, kuten koko maailma enenevässä määrin. Suomessa saadaan nykyään keskimäärin vähemmän lapsia, kuin vaikka vanhempieni sukupolven aikaan. San Diego State Universityn psykologian professori Jean M. Twengen vuonna 2006 julkaistu teos Generation Me on antanut minulle paljon pohdinnan aihetta, esimerkiksi sen, että tähän, nimetään se vaikka minäsukupolveksi, joukkoon kuuluvat 70-, 80- ja 90-luvuilla syntyneet ja heitä yhdistää Twengen mukaan se, että heille on pienestä pitäen opetettu oma tärkeytensä (Twenge 2006, 3). Twengen sukupolven määritelmä tuntuu melko laajalta ja täytyy huomauttaa, että Twenge on tutkimuksessaan keskittynyt Yhdysvaltojen asukkaisiin. Uskoakseni 90-luvun lopulla syntyneet alkavat jo kenties olla jotakin uutta, mutta Twengeä lukiessa uskon kyllä vahvasti itse nyt 26-vuotiaana kuuluvani tähän minäsukupolveen. Sukupolveni ottaa vapauden ja itsestä puhumisen itsestänselvyyksinä, kokee uravalintojen tekemisen sekä aikuis-tumisen vaikeaksi ja käyttää vaatteita itseilmaisun välineenä, yksilöllis-inä valintoina ja kärsii epäuskosta omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiin (Twenge 2006, 51).

Lähdin Suomesta suurilta osin veljeni takia. Meidän oli tarkoitus tavata San Franciscossa. Silloin veljeni oli ollut matkalla jo puolitoista vuotta, enkä ollut nähnyt häntä koko sinä aikana. Ikävöin ainoata sisarustani. Veljelleni tapahtui onnettomuus ja hän joutui jäämään Australiaan pidemmäksi aikaa lääkäreiden tarkkailuun, joten matkustin lopulta Kaliforniaan yksin kolmeksi viikoksi. Kolmen viikon aikana matkustin etelämmäs San Diegoon ja sieltä etelämpään, Meksikoon asti.

Kotiin palattuani oli veljeni saanut lentoluvan ja pian Costa Ricasta tuli kirje, jossa hän kertoi sen olevan kaunein paikka, jossa hän oli siihen mennessä käynyt. Minulla olivat edessä vaihto-opinnot, ja ainoa yhteistyöyliopisto latinalaisessa Amerikassa oli Meksikossa, samassa kaupungissa, jossa olin jo sattumalta vierailut. Lähdin sinne päästäkseni lähemmäs veljeäni. Puoleksi vuodeksi suunniteltu opiskelijavaihtoni venyi puoleksitoista vuodeksi, olin ainoa vaihto-oppilas ja opin paljon itsestäni sekä kotimaassani vallitsevasta yksilökeskeisyydestä.

*Muistan maiseman Kaliforniassa
ja sen Meksikon puolelle
ulottuvassa Kalifornianniemessä.
Muistan avaruuden tunnun,
talvella vihreät ja runsaat, kesällä kuivat,
jopa liekehtivät, samaiset kukkulat. Tilaa oli myös Tyynen
Valtameren puolesta. Kun ulkona kävelin, aina oli tilaa
ja auringonvalon väri maisemassa oli lämmin,
vaikka ulkona olisi ollut hyytävää.
Alaskan virta kylmensi meriveden, josta usein nousi koko
kaupungin verhoava sankka sumu.
Aurinko laski taakse ja kuu
nousi eteen, vielä näki muutaman aallon.
Sitten hämärässä alkoi meren pimeys jo hieman pelottaa.
Rannalla juoksi koiria tonkimassa
levä- ja roskakasoja.
Tunsin kaikki rantani koirat. Maisema jää sieluun.*

Individualismin kupla?

Aion nyt nimittää individualismin kuplaksi illuusiota siitä, että voimme olla mitä tahansa, ennen kaikkea tuotteita ostamalla rakentaa identiteettimme. Individualismin määrittelyksi hain sanalle selityksen Cambridge online –sanakirjasta ja vapaasti käännettynä se menee kutakuinkin näin: yhteiskunnan tärkein ominaisuus on ajatus siitä, että jokaisella henkilöllä on vapaa ajattelu ja toiminta ennemmin kuin yhteinen panostus ja velvollisuudet (http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/individualism_1?q=individualism). Tämä individualismin kupla ajaa meidät sellaiseen harhaan, jossa tavoittelemme näitä henkilökohtaisia haluja ja alamme kenties luoda itseämme toisillemme ideoina, ikään kuin brändeinä. Brändi kuvaa kaikkea sitä, mikä liittyy johonkin yritykseen, laitokseen tai vaikka henkilöön. Tällöin kenties brändiäytymisen eli mielikuvien luominen ja ylläpito, aiheuttaa sen, ettemme keskity toiseen ihmiseen, koska meillä on lupa tai jopa vaatimus ajatella lähes vain itsejämme. Ostamme tavaroita ja syömme yksilöllisesti, koska ajattelemme olevamme kaikki erilaisia.

*Taiteilijankin olisi hyvä brändätä itseään,
kyllähän se kuuluu jo nykyaikaan.
Se on hyvä, jos keskittyy johonkin tiettyyn
tekotapaan, tai vaikka tiettyyn aihe maailmaan,
silloin muiden ihmisten on helpompi lokeroida taiteilija.
Ihmisaivojen täytyy eritellä tietoa,
koska elämme informaatioyhteiskunnassa,
jossa tietoa on paljon. En kuitenkaan oikein osaa allekirjoittaa
sitä, että taiteilija olisi brändättävä tuote tai,
että taideteos olisi brändättävä tuote.*

Yksilöstä

Luin Totte Vadeinn ja Veli-Matti Toivosen kirjan Matka toistensa luo, jossa he kertovat ihmiskuntaa vaivaavasta 'yhden' ajasta, jossa ensin oli yksi jumala, sitten yksi periaate, järki; ja nyt yksi perustelu eli talous. Tämä yhden aika korostaa vastakkainoloa ja kilpailua. Yhden oikean aikana ihmistä on vieraannutettu luonnollisista vieteistään ja luonnosta itsestään esimerkiksi kaupungistumisen myötä. 1900-luvun alussa moderni aika alkoi saavuttaa huippunsa ja Freud demonisoi ihmisen alitajunnan. Näin ollen perisyntistä, 'pahaa' ihmistä voi pitää modernin ajan tuotoksena, ja että nyt ollaan siirtymässä pahan puolen piilottavasta minä-ajasta molemmat puolet hyväksyvään me-aikaan. Ajatus me-ajasta tuntuu hyvältä, mutta en tiedä jääkö sen toteutuminen vielä internet-yhteisöjen tasolle? (Vaden & Toivonen 2013, 19 – 20)

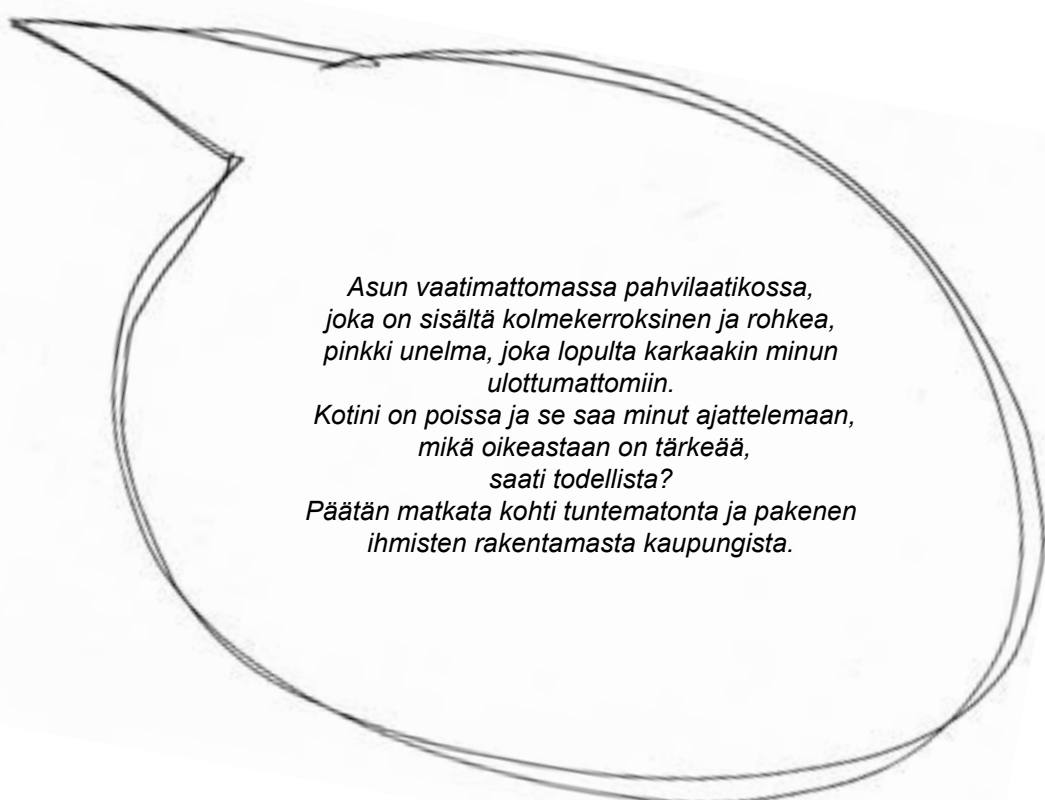
Toisaalta, kuten jo aiemmin mainitsin, uskon 90-luvun lopulla ja sen jälkeen syntyneiden mahdollisesti edustavan jo tätä uutta 'me'-sukupolvea. Kävin hiljattain musiikkitapahtumassa, joka oli keskellä Helsinkiä tilassa, joka ei ollut ensisijaisesti kaupallinen. Lisäksi tapahtuma oli avoin, maksuton ja omat eväät olivat sallittuja. Tapahtuman esiintyjät sekä järjestäjät olivat noin 18-vuotiaita, siis noin vuonna 1995 syntyneitä. Kaikki se tapahtumanjärjestäminen ja yhdessäolo, jota omat ikätoverini melkein kymmenen vuotta sitten yrittivät tuottaa, tuntui näiltä nuorilta tulevan aivan kevyesti ja luonnostaan. Tällainen määrittelyä pakeneva tapahtuma oli heille aivan normaali, vaikka itse yritin miettiä, mistä tapahtumassa oikein oli kyse, ikäänkuin laittaa tapahtumaa johonkin 'yhden' ajan määrittelemään lokeroon.

On kiinnostavaa, että Vaden ja Toivonen kirjoittavat kuluttavan, yhden totuuden yksilön kuoleman aiheutuvan pitkälti juuri kuluttamisesta (Vaden & Toivonen 2013, 18). Nykyään kuluttaja ei enää löydä kaikkea tarjonnan kirjosta etsimäänsä valmista ratkaisua, vaan joutuu lopulta päättämään ja ajattelemaan itse ja työntyy tällä tavoin ulos valmiita ratkaisuja ostavan kuluttajan roolistaan (Vaden & Toivonen 2013, 138). Myös modernin ajan yksilön itsenäisyys ja kaikkivoipaisuus kyseenalaistui jo siinä vaiheessa, kun ostaessaan joutui valitsemaan jostakin valmiista, ostaako sininen vai vihreä paita, tästä vai tuosta liikkeestä. Jossain määrin valinta oli siis jo tehty yksilön puolesta eikä ostaminen kyennyt tarjoamaan toivottua vapautta (Vaden & Toivonen 2013, 86).

*Asun vaatimattomassa pahvilaatikossa,
joka on sisältä kolmekerroksinen ja rohkea,
pinkki unelma, joka lopulta karkaakin minun
ulottumattomiin.
Kotini on poissa ja se saa minut ajattelemaan,
mikä oikeastaan on tärkeää,
saati todellista?
Päätän matkata kohti tuntematonta ja pakenen
ihmisten rakentamasta kaupungista.*

Tehokkuudesta

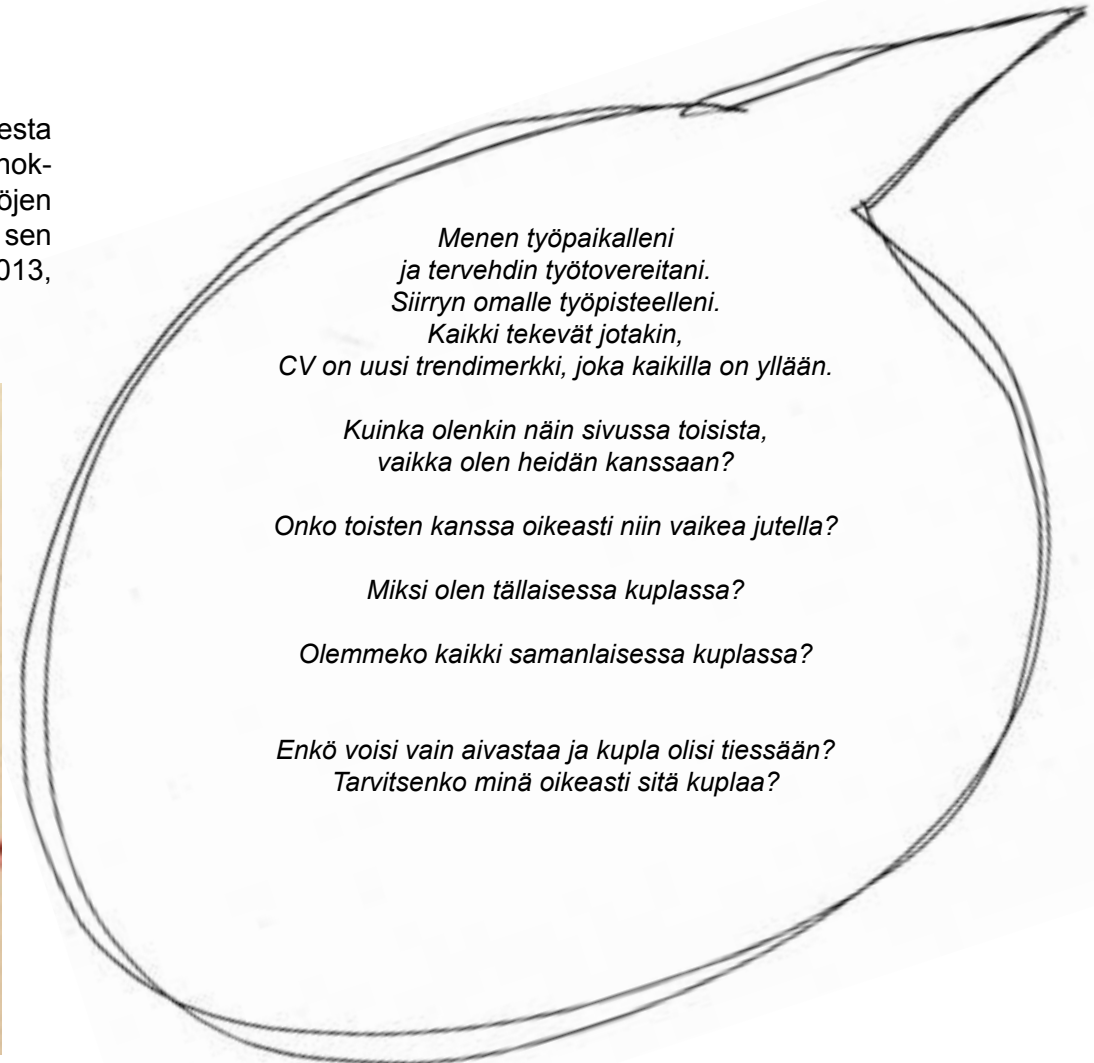
Meksikossa yliopistolla oli itsestäänselvää kysyä muilta tahtoisivatko hekin jotakin, jos lähti kahvioon tai lähikauppaan. Aina joku tahtoi ja sitten kahviosta palattiin useiden kahvien ja keksien kanssa. Yleensä joku lähti lopulta mukaan ostoreissulle, koska yksin ei kaikkea olisi saanut kannettua takaisin luokkahuoneeseen muille opiskelijoille. Suomeen palattuani olen kulkenut lähes päivittäin kouluruokalaan yksin. Se on kenties suomalaiselle tavallista. Jokaisen henkilökohtaiset menot ovat aina hieman tärkeämpiä, kuin vaikkapa yhdessä ruokaileminen, mutta kuitenkin voimme yleensä tavata opiskelutovereideni kanssa kouluruokalassa, jos sinne satumme samaan aikaan.

Koen tällaisen ajattelu- ja toimintatavan lisäävän yksinäisyyttä ja väitän taustalla olevan tehokkuusajattelun, jossa täytyy saada kaikki omat asiat hoidettua ja useimmiten on kiire. Kyse on kenties myös tärkeysjärjestyksestä, jossa minä itse on nostettu hyvin korkealle sijalle, mutta on kenties unohdettu kuinka paljon minä tarvitsee toisia, ei kai minää ilman toisia olisi olemassakaan. En kuitenkaan koe voivani valittaa aiheesta, koska suurin osa on tottunut toimimaan itselähtöisesti, se on ikäänkuin sukupolveni suurin motivaattori ja pelkään, että seuraani aletaan vältellä, mikäli äidyn jonkun vapautta rajoittavaksi tai muuten vaativaksi. Odotanko toisilta ihmisiltä liian paljon, ja kuinka paljon toisilta saa odottaa?

Oma kiire on monesti tärkeämpää kuin ihmiskontakti, esimerkiksi kaupankassalla helposti unohtuu katsekontakti. Työelämässä on kiire ja kova kilpailu. Töitä ja projekteja haalitaan niin paljon, että stressin seurauksena tukka putoaa päästä. Toisaalta voisi ajatella, että kyse on ahneudesta, siitä, että tahtoo käyttää kaiken aikansa hyödyksi, investoida omaan tulevaisuuteensa ja omiin mahdollisuuksiinsa. Tämä on Vadenin ja Toivosen mukaan modernin ajan kehittymiseen keskittyvää ihmiskuvaa, josta ollaan kuitenkin jo murtautumassa (Vaden & Toivonen 2013, 57). Kiire luo tärkeydentunteen, tärkeydentunne puolestaan helposti oikeuttaa toisten laiminlyöntiä ja välinpitämättömyyttä. Tärkeysjärjestys vääristyy, ja herää kysymys onko enää olemassa yleisemmin tunnustettua tärkeysjärjestystä? Pluralismi saa varmasti nykyään paljon sijaa tässäkin asiassa. Mutta kuinka saada kaikki miljoonat minät kanssakäymään toistensa kanssa? Minkälaisia yhteisiä pelisääntöjä tai arvoja tarvitaan?

Myös ajallemme tyypillinen ihmisenä kasvamista tukeva kirjallisuus kannustaa individualismin korostumiseen, jopa itsekkyyteen. Ei haittaa, jos eroat, onhan sinun kuunneltava itseäsi, tai rakastaaksesi muita, on sinun ensin rakastettava itseäsi. Edellämainittua tukee myös Twenge (Twenge 2006, 50). On helppo ymmärtää ajatus näiden lauseiden takana, mutta kenties niiden sanoma on omaksuttu liiankin hyvin. Oman edun oikeus on aikalaisten ylin oikeus. Luennolle voi tulla juuri niin myöhässä, kuin haluaa, kuuluuhan meidän kaikkien hyväksyä toisemme ja kunnioittaa jokaisen yksilöyttä yksilöllisine aikatauluineen ja tarpeineen.

Onko enää olemassa ylpeää linja-auton kuljettajaa, tai saako työnteosta enää olla ylpeä, ellei kyseessä ole kutsumusammatti? Suomalaisessa yhteiskunnassa vapaa-ajastakin podetaan usein syyllisyyttä. Vaden ja Toivonen kirjoittavat nykyisestä, suomalaisesta työelämästä, josta ikäänkuin kaikki tuhlaukset ja turhuus on poistettu tehokkuuden tieltä. Kuitenkin valtava osa ajasta menee raportointiin, sääntöjen laatimiseen ja työntekijöillä näiden sääntöjen kiertämiseen ja vielä sen näyttelemiseen, että sääntöjä on noudatettu (Vaden & Toivonen 2013, 160). Tehokkuus jää illuusioksi ja sivuvaikutuksena luonto tuhoutuu.

Tilankäsitys heijastelee ajatuksia ja ruoho karttaan piirrettyjen viivojen toisella puolella on vihreämpää

Miten olemme päätyneet yksinasumisen yleistymiseen? Minua kiinnosti Alain de Bottonin *The Art of Travel* –nimisen kirjan ajatus siitä, kuinka tilan käsitys vaikuttaa kokonaisvaltaisemminkin ihmisen käsitykseen itsestään ja kuinka arkkitehtuuri ilmentää aikansa ajattelua (Botton 2002, 110). Newcastle'n yliopiston professori Ali Madanipour puhuu tilasta ja kodista kirjassaan *Public and Private Spaces of The City*. Minua kiinnosti teoksessa se, kuinka nykyaikana koti on yksityisyyden materiaallinen ilmentymä tai yksityisyyden symboli, jossa voi mukavasti olla, haaveilla ja muistella. Yksityisyys voi siis kenties parhaiten materialisoitua yksiossassa tai yksin asuttaessa. Koti on kiintopiste, joka mahdollistaa matkailun ja kotiinpaluun sekä matkailuun liittyvät illuusiot siitä, kuinka toisaalla kaikki voisi olla paremmin tai ainakin eri tavalla, ainakin hetken aikaa (Madanipour 2003, 77).

Lähteä vai jäädä on kenties ikuinen ihmistä askarruttava teema. Kuitenkin, kun kyseessä on toisessa maassa kuin synnyinmaassaan asuminen, on kyse jo muusta, kuin matkustamisesta. De Bottonin kirjassa huomioni kiinnittyi kertomukseen ranskalaisen edesmenneen kirjailijan Gustave Flaubertin kamppailuun kotimaataan koskevan inhon ja Egyptiä kohtaan tuntemansa eksotiikan ja halun kanssa. Flaubert uskoi elämän olevan perinpohjin kaoottista ja taiteen jälkeen kaikki muut keinot, joilla jotakin järjestystä yritettiin luoda, olivat hänen mielestään oman kaoottisen tilamme sensuriomista ja tuomitsevaa kieltämistä. (Botton 2002, 83)

En voi olla miettimättä sitä, kuinka Flaubertin tavoin esimerkiksi me suomalaiset emme juuri kyseenalaista oikeuttamme matkustaa, maahan kuin maahan. Flaubertin kerrottiin myös kirjoittaneen, että karttaan piirrettyjen rajojen mukaan itsensä mieltäminen tietyn maan asukiksi, ja samoin perusteiden toisten, erivärisillä viivoilla piirrettyjä alueita asuttavien vihaaminen, oli hänen mielestään kapeakatseista, jopa typerää (Botton 2002, 97). Kuitenkaan meillä kaikilla ei ole mahdollisuutta valita, vaikka Flaubertin ajatus on kaunis ja siinä on paljon ajateltavaa.

Valkoisen miehen taakasta “White man’s burden”, asiasta, josta englantilainen Rudyard Kipling kirjoitti runon vuonna 1899, ja josta yhä vuonna 2006 ruotsalainen rap-artisti Promoekin vielä laulaa samannimisessä kappaleessaan, sain tuntea osani Meksikossa. Promoe laulaa, että taakka liittyy ajatukseen siitä, että valkoiset olisivat ylivoimaisia olentoja: “But it’s connected to that vision of us as superior Beings” (*White man’s burden*, 2006). Vaikea aihe, johon en aio paljon syvällisemmin mennä. Kuitenkin toisinaan tuntuu, että tämä ylivoimaisuuden ajatus elää yhä syvällä ja sen myöntäminen sattuu ja nolottaa.

Latinalaisen Amerikan taiteen historian kurssilla yllätyin, miksi minulle ei oltu ala-asteella opetettu mesoamerikan pyramideista, joita kohosi samaan aikaan kuin Egyptissäkin, vaikka kaikki opiskelutoverini kyllä tunsivat hyvin Egyptin pyramidien historian. On hurjaa yhä opettaa ensisijaisena eurooppalaista historiaa 2000 –luvun Meksikossa. Myös yksi käsittämättömimmistä termeistä, joita yhä laajasti käytetään on termi kehitysmaa. Termi, joka heijastelee valtaisa ylemmyyden tuntoa. Monet tahot ovat toki jo siirtyneet uuteen termiin pohjoinen-etelä, mutta en koe sitä yhtään paremmaksi.

Välillä tuntuu kuin minut olisi aivopesty meksikolaiseen, barokista vielä nykypäivänäkin lainaavaan, runsaaseen ilmaisutapaan. Aivopesty sanojen, rakkauden, läheisyyden ja huolenpidon ylitsepursuvaan runsauteen. Suomessa runsautta edustaa tunnetasoa enemmän lähinnä tavaratason ja kuluttamisen runsaus. Suomessa tavaraa on kaikkialla. Uuteen kotiin Tampereella, ei minun tarvinnut hankkia ainoatakaan huonekalua, koska kaikilla oli niin paljon ylimääräistä, että sain yhden esineen sieltä ja toisen täältä. Meksikossa laudanpätkätkin katosivat yön aikana pihalta, mutta nyt voin saada kaiken, koska joku on kyllästynyt väriin.

*Olen koira,
enkä voisi juosta,
jos minulla olisi aina paljon tavaraa
mukana kuljetettavanani.*

*Animaation maailmakin
rakentuu samalla periaatteella,
löytämällä sain melkein kaiken materiaalin,
ja siitä maailma rakentui.
Kuvausten jälkeen kaiken sai taas laittaa kiertoon.*

*Mitä täältä lopulta viemme mennessämme?
Lainassa on itse elämäkin.*

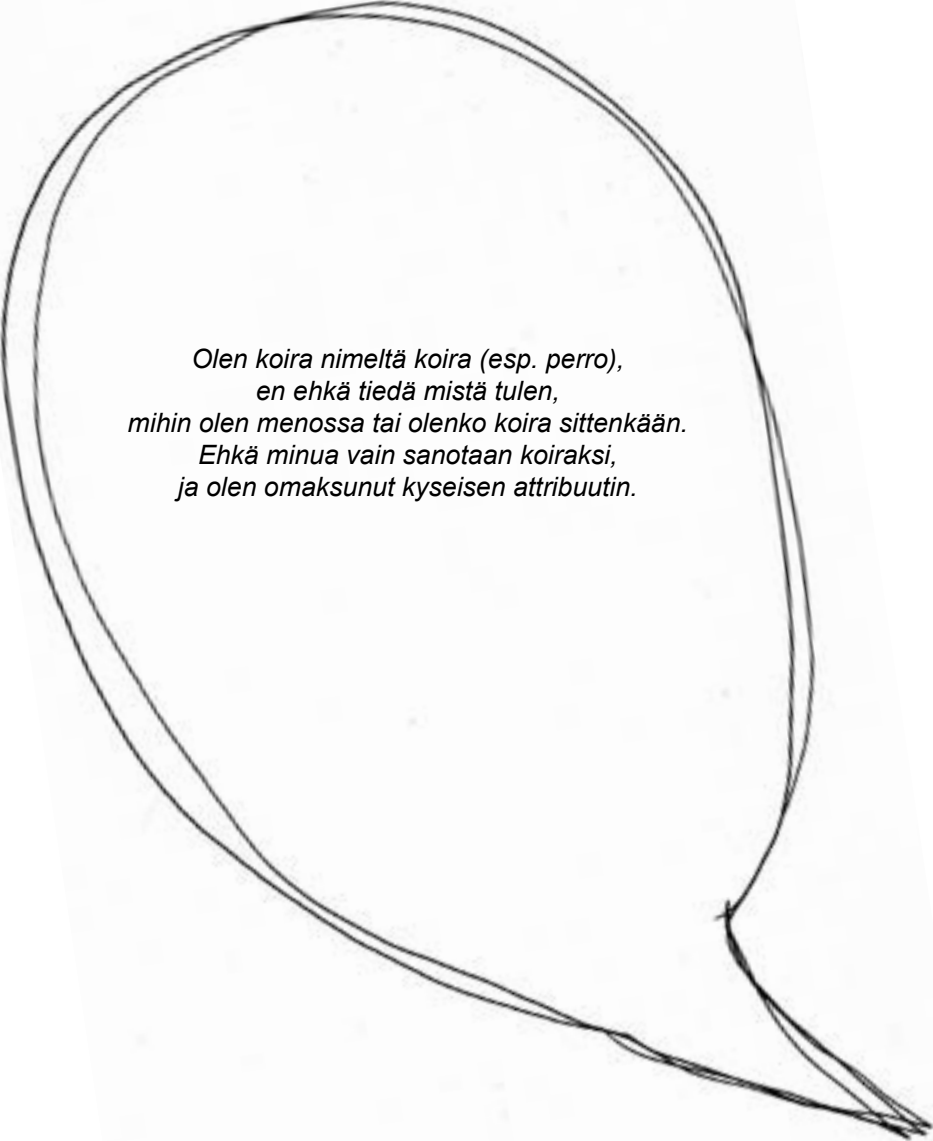
Kansalaisuudesta

Ylitin useita kertoja rajan Meksikosta 'toiselle puolelle' eli Yhdysvaltoihin. Lopulta jouduin hankkimaan meksikolaisen viisumin, koska omani kelpasi vain lentokoneella maahan saapumiseen, ei jalan. Olin kovin ilahtunut uudesta meksikolaisesta statuksestani. Vihdoinkin minua kohdeltiin kuin muitakin, vaikka uskoakseni silti rajanylitysjonossa Tijuanaassa minua aina luultiin yhdysvaltalaiseksi. Toiseuden toiseuden toiseutta!

Kalifornia on aiemmin ollut osa Meksikoa ja eräs meksikolaisten suosima vitsi on, että Los Angeles on maailman toiseksi suurin kaupunki, jossa on eniten meksikolaisia heti Mexico Cityn jälkeen. Vitsille on laskennallisia perusteitakin, kuten Rodolfo F. Acuña, California State Univeristyn Chicano Studies –ohjelman professori kertoo kirjassaan *Anything but Mexican* (Acuña 1996, 290). Tietysti Yhdysvalloissa asuvat ovat yhdysvaltalaisia, eivät meksikolaisia, ja niin edelleen, kunhan saisivat vielä ne paperit. Kahden suuren valtion välillä on joka tapauksessa paljon jännitteitä ja vaikeita asioita, joita on totuttu, kuten kuolemaakin, Meksikossa –ja muuallakin maailmassa, käsittelemään huumorin kautta.

*Olen koira nimeltä koira (esp. perro),
en ehkä tiedä mistä tulen,
mihin olen menossa tai olenko koira sittenkään.
Ehkä minua vain sanotaan koiraksi,
ja olen omaksunut kyseisen attribuutin.*

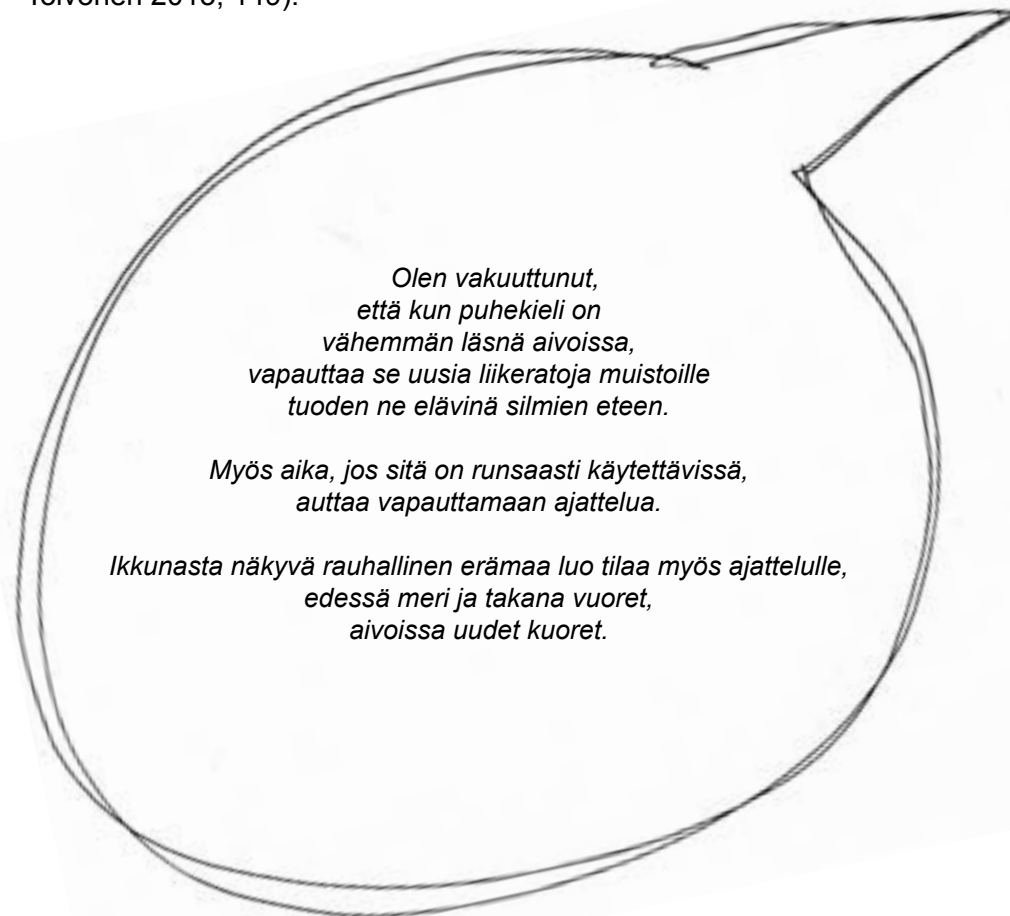
Rikaspiirteinen todellisuus tutkimuksen kynsissä, pluralismi antaa tilaa

Palatakseni aiheeseen opetuksesta Meksikossa, mieleeni tulee jälleen latinalaisen Amerikan taiteen historian kurssi, jossa kerrotiin latinalaisesta neobarokista. Kyse on vääristyneen käsityskyvyn epistemologisesta eli tietoteoreettisesta fantasiasta nimeltä latinalaisamerikkalainen neobarokki. Myönnettäköön, että aihe on vaikeaselkoinen, eikä tilannetta helpota se, ettei siitä juuri löydy aineistoa suomeksi saati englanniksi. Luettuani Sandra Navarreten artikkelin ymmärrän, että kyseessä on jonkinlainen latinalaisen Amerikan kirjallisuudessa ja kuvataiteessa esiintyvä ilmiö (<http://www.discursospracticas.ucv.cl/pdf/numerocuatro/Navarrete.pdf>). Olen suunnattoman kiinnostunut aiheesta, koska esimerkiksi latinalaisessa Amerikassa luodaan toista tieteellistä tutkimusta kuin vaikka Euroopassa.

Kenties minua kiinnostaisi suunnattoman paljon enemmän ankkuroitua latinalaisen Amerikan taiteen tutkimusperinteeseen, kuin eurooppalaisen, mutta onko niitä edes tarpeellista erotella, ainakaan niitä ei tulisi arvottaa, tai laittaa paremmuusjärjestykseen. Kannatan pluralismia. Tieteitä on monia, ja ne kasvattavat ymmärrystämme, näin tieteillä voi olla erilaisia päämääriä, ilman, että tiedettä tulisi nähdä heikkona. Kiinnostava ajatus kirjasta Otsikko uusiksi, Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat on, että moninaisuus on pikemminkin tavoiteltava väline ja päämäärä, koska se lisää mahdollisuuksiamme kokea ja ymmärtää maailmaa ja toimii lähtökohtana eettisyydelle (Hannula, Suoranta, Vaden 2003, 10). Voisi siis ajatella, että tällainen useat lähestymistavat salliva tutkimustapa mahdollistaa jopa maagisen eli sen ihmisolennon kokemuksen osan, jota on vaikea laittaa luonnontieteellisiin mittareihin, tutkimisen. Todellisuus kaikessa rikaspiirteisyydessään ei jäsenny kauniiden mallien mukaan, ja kun tavoitellaan ymmärrystä maailmasta, mikään ei ole poissuljettua (Hannula, Suoranta, Vaden 2003, 65-66).

Kaikkea ei voi eikä tarvitse pukea sanoiksi. Meksikossa melkein puoli vuotta aivoni olivat eräänlaisessa kielellisessä kaaostilassa, mikä ilmeni runsaana satunnaisten muistojen esiinpulahteluina. Tai ehkä jyse oli siitä, kun ei ihan ymmärtänyt, mitä ympärillä tapahtui, aivan kuten lapsenakin. Kenties monesti on parempikin jättää sanat ja siirtyä johonkin muuhun, kokemukseen tai tunteeseen. Pohdintaani tukevat myös Vaden

ja Toivonen kirjoittaessaan ihmisten keskeisen kohtaamisen avautuvan käytännössä juuri sanojen hukkumisen hetkellä, esimerkiksi elekielessä tai olemuksessa; sanojen täsmällisyyteen pyrkivä luonne siis kaventaa kokemusta (Vaden & Toivonen 2013, 48). On puhuttu paljon itseluottamuksesta, mutta ehkä nyt on aika jälleen luottaa toisiin ja tunnustaa, että yksin emme ehkä olekaan mitään. Mielenkiintoinen on myös Vadenin ja Toivosen teoksesta löytämäni ajatus siitä, yhdessä vietetty aika voi antaa jotakin erityistä, joka pakenee mittareita, ja voisi juuri siksi levitessään mahdollistaa vaikka talouden ylivallan horjumisen (Vaden & Toivonen 2013, 149).

Lopuksi

“Katso, katso elämääsi, avoimin sylin, läsnäolevana katsellen. Se on kuuntelemisen oppimista, maailmaasi astumista, kaiken uskomista ja epäilemistä, halata hetkeä, läsnä tässä hetkessä. Katso, kädet kohti taivasta, katsoen ilman pelkoa, se on maailman muuttamista”, laulaa meksikolainen Carla Morrison kappaleessa *Que es ahora?* (suom. *Mitä on nyt?*) (Hecho en Mexico 2012).

Vaden ja Toivonen kirjoittavat, että ennen modernia aikaa elämän kokonaisuus oli koko ajan läsnä arjessa, elämät ja kuolemat, tämä hetki ja ikuisuus (Vaden & Toivonen 2013, 160). Minusta tuntui juuri siltä Meksikossa, kuolleidenpäivän alttarit ja elämän kunnioittaminen sekä valtaisa kiitollisuus arkisessakin puheessa.

Syntymäpäiväsankari kiitti saaneestaan yhdestä uudesta elinvuodesta, eikä kiitoksessa ollut mitään teennäistä. Löysin Meksikosta jotakin, jonka olen aina kokenut tärkeäksi.

Eikö olekin niin, että se kaikkein henkilökohtaisin on usein kaikkein universaaleinta?

Lähteet

Kirjallisuus:

Acuña Rodolfo F., *Anything but Mexican*, New York: Verso, 1996, 328s.

Hannula Mika, Suoranta Juha, Vaden Tere, *Otsikko uusiksi, Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat*, Juvenes Print 2003, Tampere, 97s.

Madanipour Ali, *Public and Private Spaces of the City*, London: Routledge, 2003, 264s.

Twenge Jean M., *Generation Me*, New York: Free Press, 2006, 292s.

Vaden Totte & Toivonen Veli-Matti, *Matka toistensa luo*, Hakapaino 2013, Helsinki, 167s.

Artikkelit:

Berner, Anna-Sofia, *Seuraava Saarinen*, Helsingin Sanomat, 18.8.2013.

Korhonen Johanna, *Einsteinin neuvo*, Helsingin Sanomat, 30.1.2013.

Mäkelä Matti, *Veri on klikkausta sakeampaa*, Helsingin Sanomat, 16.1.2013.

Nyman Göte, Suni Paul, Wilenius Markku, *Suomessa tarvitaan nyt välittämisen kulttuuria*, Helsingin Sanomat, 20.11.2013.

Sutinen Teija, *Nuoret vapaat ja itsekkäät*, Helsingin Sanomat, 14.6.2013.

Säkö Maria, *Voiko postmodernin jo museoida?*, Helsingin Sanomat, 26.11.2012.

Internet –sivustot

Acuña Rodolfo F., “Anything but Mexican, Chicanos in contemporary Los Angeles”, Harvard educational review, 1996, (http://hepg.org/her-home/issues/harvard-educational-review-volume-68-issue-2/her-booknote/anything-but-mexican_173#.U02kQI5rgds)

Navarrete Sandra, Baler, Pablo, (2008) Los sentidos de la distorsión. Fantasías Epistemológicas del Neobarroco Latinoamericano. Buenos Aires: Corregidor. 169 pp. (<http://www.discursospracticas.ucv.cl/pdf/numerocuatro/Navarrete.pdf>)

Cambridge Dictionaries Online, hakusana “individualism”, (http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/individualism_1?q=individualism) (“The idea that freedom of thought and action for each person is the most important quality of a society, rather than shared effort and responsibility.”), Cambridge University Press, 2014.

Albumit:

Eri esittäjiä, *Hecho en Mexico movie soundtrack*, Que es ahora?, 2012, Logic Audio, London.

Promoe, *White Man’s Burden*, White Man’s burden, 2006, David vs. Goliath, Ruotsi.